

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

УДК [373.147+311] (61)

АЗАТЬЯН Вікторія Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовних
та гуманітарних дисциплін № 2, Донецький
національний медичний університет

«КРУГЛИЙ СТІЛ» ЯК ОДИН ІЗ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

У статті досліджується суть методу навчання «круглий стіл», визначаються умови для участі студентів у мовній діяльності на заняттях такого типу, зазначаються специфічні особливості методу «круглого столу», а також описано правила та етапи проведення круглого столу в процесі викладання іноземної мови для студентів-медиків.

Ключові слова: іноземна мова, активні методи навчання, «круглий стіл», студенти-медики, комунікативні уміння.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вищої школи особливої актуальності набуває її інтегрування у міжнародну систему освіти, у тому числі і у сфері навчання іноземних мов. Новітні тенденції та стратегія навчання іноземних мов у медичних вищих навчальних закладах (ВНЗ) визначається потребами сучасного інформаційного суспільства до інтеграції міжособистісних і міжнародних контактів, які зумовлюють необхідність удосконалення практики навчання у вищій медичній школі. Це у свою чергу вимагає не лише залучення нових знань, але й формує нові підходи до навчання, змушуючи коригувати освітній простір, навчальні програми, педагогічні технології.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняними вченими-методистами створено цілу низку методик навчання іноземної мови для немовних ВНЗ. Серед них, зокрема, О. Петрашук, М. Задорожна (для медичних ВНЗ), А. Ємельянова, О. Гарнопольський (для студентів технічних спеціальностей), Е. Мірошніченко, І. Онісіна (для ВНЗ економічного профілю), Л. Котлярова, С. Кіржнер, Г. Савченко (для майбутніх юристів) тощо. Дидактичний аспект інтерактивних технологій досліджують такі відомі вчені, як Г. Брос, М. Кларен, Л. Пироженко, Н. Фомин, О. Пометун, Н. Суворова та інші.

Мета статті – розкрити метод «круглий стіл», як один із активних методів комунікативно-орієнтованого навчання студентів-медиків в процесі викладання англійської мови у вищому навчальному закладі (ВНЗ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) спеціаліста з напрямку 1101 «Медицина» конкретизує основні вимоги, які ставляться перед студентами медичних ВНЗ. Відповідно до цих вимог, медичний працівник повинен володіти щонайменше однією іноземною мовою на професійному та побутовому рівнях [4]. У цьому контексті доцільною та методично виправданою є іншомовна комунікативна підготовка в медичних ВНЗ, що передбачає формування у студентів англомовної професійно-орієнтованої компетентності. Практична необхідність навчання іноземній мові визначає пріоритет тих чи інших методів. Сьогодні у методиці викладання іноземних мов перевага надається структурно-орієнтованим методам, спрямованим на формування певних навичок вимови, відбору лексичного матеріалу, граматичного оформлення висловлювань, та комунікативно-орієнтованим методам, спрямованим на формування вмінь адекватно висловлювати думки на конкретній мові. Традиційні методи навчання передбачено базовою

програмою й орієнтовано на заучування, «зазубрювання» штатних завдань з тем, регламентованих програмою. Ці методи не завжди дають позитивні результати, оскільки не спонукають студентів до активного «говоріння». Їх суть зводиться до опанування мінімального словникового запасу та вміння відтворити завчений діалог.

Поряд із традиційними методами навчання у практиці підготовки студентів ВНЗ досить широко застосовуються інноваційні, вагому роль серед яких відіграють активні методи навчання. Активні методи навчання – це методи, що стимулюють пізнавальну діяльність студентів, вони будуються в основному на діалозі, який передбачає вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми та характеризуються високим рівнем активності студентів [5].

На нашу думку, до ефективних технологій навчання іноземної мови студентів медичних спеціальностей можна віднести: «Навчання у співробітництві», «Круглий стіл», «Дослідницька робота», «Інтерв'ю», «Аналіз ситуацій», імітаційне моделювання. Зупинимось детальніше на методі «круглий стіл».

Мало хто знає, що термін «круглий стіл» має свою давню історію і від початку свого виникнення відігравав неабияку роль у долях цілих родин і окремих людей. Це поняття використовував англо-нормандський поет Вас ще всередині XII століття в своїх історіях про короля Артура. В цей час в Європі процвітало міщичество — правила і норми, розроблені в ході формування станів, які визначали ранг сім'ї (перш за все, знатної) і її окремих членів, їх взаємини з іншими сім'ями при призначенні на військову службу, адміністративну посаду, участі в офіційних торжествах. Формальним вираженням знатності в цій системі було право знаходитися (сидіти) як можна ближче до суверена, звідси і походить назва цього явища. Серед феодалів часто виникали сварки про місце, що приводило до тяжких конфліктів, нерідко озброєних.

Існує легенда, в якій розповідається, що король Артур використав саме круглий стіл для того, щоб учасники бенкетів не сперечалися один з одним про краще місце і відчували себе рівноправними. При цьому він сам не сидів за круглий стіл. Пізніше за історію про короля Артура розповіді про круглий стіл почали поширюватися у фольклорі європейської (англійської, французької, німецької) літератури.

У сучасному значенні термін «круглий стіл» уживається з XX століття. Так зараз називають один із способів організації обговорення деяких питань.

Круглий стіл – один із активних методів проведення навчальних занять у системі вищої освіти, який має на меті розвиток і вдосконалення самостійності студентів, їхнього логічного мислення, соціальної та моральної зрілості, формування поглядів і переконань, оволодіння методами аналізу та синтезу, вміннями робити висновки й вносити пропозиції, розв'язувати суперечки в процесі дискусії щодо попередньо визначених тем. Це форма публічного обговорення або висвітлення будь-яких питань, коли учасники висловлюються у визначеному порядку (спершу – сидячи за столом, який має круглу форму); нарада або обговорення певних питань, де присутнім надають рівні права стосовно один одного. Круглий стіл – це обмін думками з якого-небудь питання, проблеми, що цікавить учасників спілкування. Беручи участь у круглому столі, студент висловлюється від своєї особи. Проблеми, які обговорюються за «круглим столом», можуть бути досить різноманітними: соціальними, країнознавчими, морально-етичними тощо. Участь у круглому столі вимагає від студентів досить високого рівня опанування мови та наявності певних знань з проблеми. Тому як прийом контролю «круглий стіл» можна застосовувати на вдосконаленому етапі навчання і після закінчення роботи над певною темою або кількома суміжними темами [2].

Використовуючи цей метод на занятті необхідно створити позитивні умови для активної та вільної участі студента у мовній діяльності. Отже, студенти повинні отримати можливість вільного висловлювання своїх думок і почуттів у процесі спілкування; кожен учасник групового спілкування має залишатися у фокусі уваги інших; самовираження особистості стає важливішою за демонстрацію мовних знань; повинні заохочуватися навіть

суперечливі, парадоксальні, «неправильні» судження, які, однак, свідчать про самостійність студентів, їх активну позицію; учасники спілкування мають відчувати себе у безпеці від критики, переслідування за помилки та покарання у вигляді негативної оцінки; використання мовного матеріалу підкорюється завданню індивідуального мовного задуму; мовний матеріал повинен відповідати мовно-розумовим можливостям студентів [1].

При цьому мовні помилки слід вважати не лише можливими, а й нормальними. Розмовна граматики допускає певні відхилення від граматики писемної мови.

Зазначені вище умови, на наш погляд, є обов'язковими у процесі вивчення англійської мови.

Особливу увагу при комунікації студентів-медиків під час «круглого столу» на заняттях англійської мови у ВНЗ слід приділяти комунікативним умінням. Поділимо їх на такі блоки:

1. Вимоги до навчання говоріння. Сфери спілкування та тематика (уміння спілкуватися з одногрупниками).

2. Діалогічна мова (різні види діалогів, розпитування, обмін думками, інформацією тощо).

3. Монологічна мова (висловлювання, переказ почутого, побаченого чи прочитаного тощо).

Перераховані вміння комунікативного спілкування повинні реалізовуватись при комунікативно-орієнтованому навчанні як у базовому курсі, так і у процесі інтенсивного навчання англійської мови з використанням нетрадиційних методів комунікативного навчання.

Визначити методику проведення круглого столу неможливо без урахування його специфічних особливостей. До них належить, по-перше, персоніфікація інформації (учасники під час дискусії висловлюють особистісну точку зору, яка може виникнути спонтанно і бути не до кінця точно сформульованою. До такої інформації необхідно відноситися особливо обережно, вибираючи перлини коштовного і реалістичного, зіставляючи їх з думками інших учасників). По-друге, поліфонічність заняття у формі круглого столу (у процесі проведення круглого столу може панувати діловий шум, багатоголосе обговорення питань, що відповідає атмосфері емоційної зацікавленості та інтелектуальної творчості.) Очевидно, що це ускладнює роботу ведучого (модератора) і учасників такого заходу. Серед цього шуму ведучому необхідно «учепитися» за головне, дати можливість висловитися тим, хто бажає; підтримувати такий фон, оскільки саме він є особливістю круглого столу.

Проведення круглого столу передбачає дотримання певних правил. Для досягнення позитивного результату і створення ділової атмосфери необхідно:

– передбачити оптимальну кількість учасників (якщо круг фахівців великий, має бути не один ведучий, а два. Для аудиторії в 20-30 осіб необхідний один модератор і асистент, який забезпечує роботу технічних засобів для аудіо- і відеозаписів);

– встановити регламент виступів (як правило, спільний регламент «круглого столу» – 2 години, виступи фахівців і учасників – до 10 хв., участь в дискусії – передбачає час у 3-5 хв); забезпечити відповідне оформлення аудиторії (бажано щоб «круглий стіл» був дійсно круглим і комунікації здійснювалися «обличчям до обличчя», що сприяє груповому спілкуванню і максимальній участі всіх присутніх за круглим столом у дискусії) [3].

В організації і проведенні круглого столу, зазвичай, виділяють три етапи: підготовчий, дискусійний і завершальний (постдискусійний).

Підготовчий етап включає:

- визначення теми круглого столу й проблеми, що виноситься для дискусії;
- формулювання головної мети круглого столу та встановлення правил його проведення;
- підбір доповідача проблемного реферату (доповіді);

- підбір і формування групи опозиції;
- визначення питань для активізації дискусії щодо основних напрямків розв'язання проблеми, яка розглядається;
- вивчення учасниками круглого столу керівних документів, інформаційних та довідкових матеріалів, потрібних для вирішення поставленої проблеми.

Дискусійний етап складається з виступу модератора, в якому дається визначення проблем і понятійного апарату (тезауруса), встановлюється регламент, правила спільної технології проведення наради (засідання, заняття) у формі круглого столу і здійснюється інформування всіх учасників про спільні правила комунікації. До спільних правил комунікації відносяться рекомендації такого характеру: уникай спільних фраз; орієнтуйся на мету (завдання); умій слухати; будь активний в бесіді; коротко висловлюй думку; здійснюй конструктивну критику; не допускай образливих зауважень на адресу співрозмовника.

Завершальний (постдискусійний) етап включає:

- підведення завершальних підсумків ведучим;
- вироблення рекомендацій або рішень, прийняття резолюції, меморандуму;
- визначення спільних результатів заходу, що проводиться.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, методика проведення круглого столу може бути різною, але його організація потребує спеціальної підготовки викладача. Уміння залучити студентів у процес активного засвоєння англійської мови – справа досить важка та багато в чому визначається прагненням студентів до отримання та вдосконалення своїх мовленнєвих умінь і навичок. Слід зауважити, що саме нетрадиційні методи стимулюють студентів до вияву мовної активності та в цьому полягає їх привабливість і пріоритетне значення.

Здійснене дослідження дає підстави для подальшого вивчення ефективних новітніх технологій комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів-медиків у ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Вайсбурд Л.М. Типология учебно-речевых ситуаций / Л. Вайсбург. М., 1981. 112 с.
2. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови [Електронний ресурс] / перекл. і адапт. Л. В. Биркун. – Oxford : Oxford University Press, 1998. 49 с. Режим доступу : www.oup.com.
3. Григорошук Т.Г., Матюхина Н.В. Методика подготовки и проведения круглого стола с участием студентов / Т.Г. Григорошук, Н.В. Матюхина. М.: ГОУВПО «Российский государственный торгово-экономический университет», 2009. 7 с.
4. Складові галузевих стандартів вищої освіти напряму підготовки 1101 «Медицина» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальностями 7.1101.01 «Лікувальна справа», 7.1101.04 «Педіатрія», 7.1101.05 «Медико-профілактична справа». К., 2003. 405 с.
5. Шелест Н.О. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук_праць_-_Випуск_11.

References

1. Vaisburd, L.M. Typology of teaching situations (1981). [Typology of teaching of communicative situations] / L. Vaisburd. M. 112 s. [in Russian].
2. Komunikatyvni metody ta materialy dlia vykladannia anhliskoi movy [Communication methods and materials for teaching English] [Elektronnyi resurs] / perekl. i adapt. L.V. Byrkun. – Oxford : Oxford University Press, 1998. 49 s. Rezhym dostupu : www.oup.com. [in Ukrainian].
3. Hryhoroshchuk T.H., Matiukhyna, N.V. (2009). Metodyka podhotovky u provedenya kruhloho stola s uchastyem studentov [Methodology for preparing and holding a round table with the participation of students] M.: HOUVPO "Rossyiskyi hosudarstvennyi torhovo-ekonomycheskyi unyversytet". 7 s. [in Ukrainian].

4. Skladovi haluzevykh standartiv vyshchoi osvity napriamu pidhotovky 1101 "Medytsyna" osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia "spetsialist" za spetsialnostiamy 7.1101.01 "Likuvalna sprava", 7.1101.04 "Pediatriia", 7.1101.05 "Medyko-profilaktychna sprava" [Components of the branch standards of higher education in the field of training 1101 "Medicine" educational qualification level "specialist" in the specialties 7.1101.01 "Medical", 7.1101.04 "Pediatrics", 7.1101.05 "Medical-preventive affair"]. K., 2003. 405 c. [in Ukrainian].

5. Shelest, N.O. Formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti u studentiv nemovnykh spetsialnostei [Formation of foreign communication skills of students of non-language specialties] [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://www.psyh.kiev.ua/Zbirnyk_nauk._prats._Vypusk_11. [in Ukrainian].

AZATIAN Viktoriia, candidate of pedagogical sciences, Associate Professor of the Department of Language and Humanitarian disciplines №2, Donetsk National Medical University.

"ROUND TABLE" AS ONE OF THE ACTIVE METHODS FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF MEDICAL STUDENTS

Abstract. *The article traces the history of the emergence of the "round table" concept, as well as explores the contemporary meaning of this term. It is noted that for the participation of students in language activities at classes of this type it is necessary to create certain conditions, such as: the possibility of free expression of their thoughts; each participant in group communication should remain in the focus of others' attention; even contradictory, "wrong" judgments should be encouraged; communication participants should feel safe from criticism; the linguistic material must correspond to the linguistic and mental capabilities of students, etc.*

It is stated that special attention should be given to communication skills of medical students during the "round table" at English classes in a higher educational institution, which are divided into the following blocks: the requirements for learning to speak; dialogic language; monologue language. Some specific features of the "round table" method are defined: personification of information (it is necessary to treat each point with particular attention, choosing the best, comparing them with the opinions of other participants); polyphonic of the class in the form of a round table (during the business noise in the classroom the leader must note the main thing, give everyone the opportunity to express their thoughts, to support this background, because this is a very feature of the round table).

The article also describes the rules for a round table, namely: to provide the optimal number of participants; to establish the rules of speeches; to ensure the appropriate design of the audience. It is noted that in the organization and holding of a round table, usually, there are three stages: preparatory, discussion and final (post-discussion). The preparatory stage includes the definition of the topic, the formulation of the main goal, the selection of the speaker of the problem abstract, the selection and formation of the opposition group, etc. The discussion stage consists of a speech by the moderator, a regulation and rules for a common technology for conducting classes are established. The final stage involves summing up the final results by the leader; making recommendations or decisions, adopting a resolution, a memorandum; definition of common results of the event that is being taken.

Key words: *foreign language, active teaching methods, "round table", medical students, communicative skills.*

*Одержано редакцією: 21.09.2018 р.
Прийнято до публікації: 26.09.2018 р.*